

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SØNDERJYDSK MAANEDSSKRIFT

UDGIVET AF
HISTORISK SAMFUND FOR SØNDERJYLLAND

VED
CL. ESKILDSEN OG H. LAUSTEN-THOMSEN

INDHOLD:

1. *Karl Rasmussen*: Før Løvfald.
2. *C. H. Friis*: Lærere under Fremmedherredømme.
3. *Hans Eskildsen*: Folkeminder fra Oversø Sogn.
4. Samleren.

Nr. 4. 15. Aarg.

1. Oktober 1938.

Sønderjyllands Kreditforening

Haderslev

Banken for Brørup og Omegn
Aktieselskab

Kontortid 10—12 og 2—4
BRØRUP

Banken for Skanderborg og Omegn

Kontortid 10—3 — Telefon 516 og 517
Skanderborg

Køb dansk Arbejde!

Det danske Gødnings-Kompagni A/S

København
Nykøbing F., Odense, Aalborg, Struer, Vejle, Aarhus, Esbjerg, Sønderborg

Ældste og største
Gødningsforretning
i Danmark.

Eneste Fabrikant
af Superfosfat
her i Landet.

Salgskontor for Danmark for

A/S Dansk Svovlsyre- & Superphosphat-Fabrik

Aktieselskabet

Nordiske Kabel- og Traadfabriker

København F.

KABELVÆRK • TRAADVÆRK • VALSEVÆRK

N. MIKKELSEN SØRENSEN

Muremester og Entreprenør

Ndr. Fasanv. 217 Tlf. C. 4520, Taga 1700 og 1717
KØBENHAVN

H. Rasmussen & Co.

Aktieselskab.

Frederiksgade 37-39. Telf. 59.

Odense.

Jernstøberier

Gummistøvler

De Forenede Teglværker

Akts. ved Aarhus Akts.

Kontor: Parkallé 15,

Telf. 644. Aarhus. Telf. 6444.

Facadesten, Tagsten, Radial-
sten, glass. Tagsten
og Mursten.

Graasten Bank A/S

Kontortid 9—12 & 2—5

Lørdag 9—1

GRAASTEN

**Spare- og Laanekassen
i Aarhus.**

St. Torv 6. Aarhus. Telf. 101.

Kontortid: 10—1 og 2½—5½.

Forlang **Gulvtæpper**

fra

Sønderjyds Tæppefabrik

A. R. KJÆRBY

Højer

Vejen Sparekasse.

Kontortid 10—12 og 2—4.

VEJEN.

H. J. Kornerup-Koch

Tømrermester

Amagerbrogade 26

Tlf. Central 1503

Husbygning - Vandbygning

Hetzer's pat Trækonstruktioner

**Spare- & Laanekassen
for Kolding By og Omegn**

Stiftet 1856

Reservefond ca. 1½ Million

Kuranstalten

Gl. Skovridergaard

Silkeborg - Tlf. 514 og 515

Overlæge V. STARCKE

træffes pers. Tlf. 514: 11-12.

Tlf. 156: 2-3.

Forlang Prospekt.

Dampmøllen Viktoria

Aktieselskab

ODENSE

AKTIESELSKABET

Øxenbjerg

Dampmølle

Svendberg.

**Sønderjyds
Teglindustri**

Nordre Fasanvej 127

Telf. C. 4520 — Taga 1700 —

Taga 1717 — København N.

Facadesten, flammede Sten,

Tagsten, Drænrør

Alle Bygningsartikler

Dansk Eternit-Fabrik $\frac{A}{S}$

Aalborg

Telf. 4800

Banken for Slagelse og Omegn $\frac{A}{S}$

Slagelse

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Stiftet 1828

Kontortid 9-2 og 5-6

Telefon 1400

Viborg

Aktieselskabet

Banken for Randers og Omegn

R A N D E R S

Jydsk Grundejerkreditforening

Herning.

Kasseobligationer 170.318.100 Kr.

$\frac{A}{S}$ Chr. H. Nielsen jun., Hjøring

— Forretningen grundlagt 1874 —

Korn - Foderstoffer - Kunstgødning - Kul m. m.

Møalerfabriken **METRO** - Aarhus - Danmark

Manometre, Termometre m. m.

A/S H. C. Møllers Sæbefabrik & Oliemølle

A A R H U S

Grundlagt 1829.

Telf. 9800

Prima blød Sæbe, Linolie og Fernis.

Aktieselskabet

Jernkontoret

Aarhus

København

NEW DEPARTURE

FRIHJULSNAV

BEDST

BILLIGST

Aktieselskabet
Vejle Textilfabrik

A/S Havnemøllen
Aalborg.

Aktieselskabet
J. C. Modeweg & Søn
København

A/S Skagen
Kul- og Trælastforretning

Telefon 277

SKAGEN

Windfeld-Hansens
Bomuldsspinderi

Aktieselskab

Vejle

Andelsselskabet

De forenede Mejerier

Aarhus

Morsø Støbegods

Aktieselskabet
N. A. CHRISTENSEN & CO.
Kgl. Hof-Leverandør
Nykøbing Mors

KAMPMANN & HERSKIND ^A|_S

Vestergade 2 - København

Kul og Cokes Import

TELEFON

2628

Pindstrup Mosebrug

SAVVÆRK & EMBALLAGEFABRIK

Telefon Pindstrup { 13
18

P. A. KRUUSE

cand. pharm. — ODENSE

Fabrik: Kochsgade 29

Butik og Kontor: Flakhaven 1

Telefon 227

Sparekassen for Randers By og Omegn

Kontortid 10—1 og 3—5

„Telefon 3310 (4 Linier).“

Randers

Andels - Anstalten Tryg.

(Gensidigt Livsforsikringselskab)

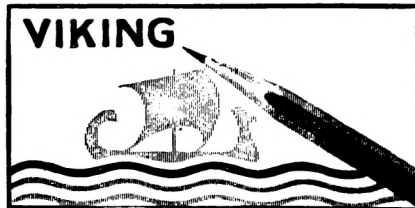
Statsanerkendt.

Statskontrolleret

Præmiereserve ca. 37 Mill. Kroner

Samlede Aktiver - 42 - -

Hovedkontor Røsenørsalle 1, København.

Foreslaa Deres Nabo at abonnere paa
„Sønderjydske Maanedsskrift“

Kr. 6.00 aarlig.

VEJLE STØBEGODS

C. M. Hess' Fabrikker A/S

Argo

Maizena

BUDDINGPULVER

BAGEPULVER

LÆSKEDRIKKE

A/S MAIZENA-COMPAGNIET

Holmens Kanal 9 - København

D. T. Poulsen's Planteskole

Roskildevej 106 København

Tlf. Valby 100 og Valby 1128

Roser - Stauder
Frugtræer - Naaletæer
Sirbuske — etc.

Før Løvfald

Af Karl Rasmussen.

Der gaar Sagn om en jydsk Bonde fra fordums Tid, at da han laa paa det sidste og tænkte tilbage paa sit Liv, da maatte han mindes en Rejse til Marsken. Han havde staaet paa Diget og set de store Fenner myldre med blankt, fedt Kvæg; det var det skønneste Syn, han vidste, og det havde han gerne set en Gang endnu. Mine medfødte Fornemmelser gaar ikke i den Retning; mine Forfædre var »Hvedebønder«, de pløjede den samme stive Lerjord — Lollands Pløjning og Helvedes Pine faar aldrig Ende — i det mindste før 1660 og sagtens mange Hundrede Aar før. Det giver en Forskel i Grundsynet. Der var en Præst i Mjolden, som sagde, at Vesterboer har tre Ting at tale om: de Stude, de har, de Stude, de har haft, og dem de skal have. Da Monrad blev Præst paa Lolland, blev han snart klar over, at det ikke kunde nytte at tale om andet end om, hvordan Kornet staar, og om de smaa Orme med røde Hoveder, der ødelægger Vaarsæden.

Alligevel er jeg ved at gaa over til Vesterkantens Natursyn, da jeg bruger en af disse utrolige blikstille Soldage sidst i September til at gaa sønderpaa ad Diget til Ballum. Det er en dejlig Tur i stille Vejr; i yngre Dage paastod jeg, at det Dige og en Cykle gjorde det ud for en Flyvemaskine. Naar man gled hen ad den smalle Kant, syv Meter over Omgivelserne, saa havde man Fornemmelsen af at flyve; jeg mindes en Samtale med to fjældfødte Nordmænd, som paastod, at Landets Fladhed gjorde dem svimle. Naar jeg ser ligeud, har jeg Ballum Kirke foran i to Miles Afstand; ser jeg tilbage, kan jeg over Rejsby, Hviding, Vedsted Kirker øjne Ribe Domkirke; indad i Landet ser jeg Skærbæk, Døstrup, Brede, Mjolden og Randerup Kirker, og Engene, der strækker sig mellem disse Højdepunkter, er helt fyldt af Kvæg. Det gaar stille og græsser; kun et Føl kan af og til tage sig en Galoptur. Jeg har set en Naturfilm fra Afrika, vældige Stepper med græssende Vildt; er dette i Grunden ikke lige saa smukt?

Det her har altsammen været rørt af Menneskehænder, ja, jeg ved det nok. Selv Gassehøje der østerpaa har faaet sit Præg af Bønder; dens store, bløde Runding har i 4000 Aar baaret en Krans af Gravhøje, som fik H. V. Clausen til at mindes Artemis fra Efesos med de hundrede Bryster. Nu er disse Høje skamskændede; Achton Friis har set det og sagt det i »De Jyders Land«, men han burde nu bemærket, at Bønderne for en Gangs Skyld er uskyldige. Det var det tyske Militær, som brugte Højene til Camouflage for deres Unterstånde; det fyldte dem med Jernbeton, og det danske Militær var saa nødt til at sprænge dem med Krudtsække. Vore Forfædres Gravhøje gjorde Landet skønnere; det samme gjorde senere Tidens Kirker; det gør da endelig ogsaa det Dige jeg gaar paa; det kan ikke nytte at nægte, at Nutidens Teknik giver os overlegne Evner til at gøre Landet grimt.

Men saa overdaadig en Pragt, som den jeg ser, da jeg staar stille og vender mig mod Solen, den overgaar enhver menneskelig Evne; hele det brede Fjørland er klædt i glitrende Silke; der flager en Traad af »flyvende Sommer« fra hvert Straa.

Jeg har haft mine Øjne ved Kvægflokkene, med et kommer jeg til at se paa Digets skraanende Flade; den er i Solskinnet flammende rød. Der staar tæt med Rødkløver i Blomst, der er mægtige Planter af Krageklo med rosenrøde Ærteblomster op ad alle Grene, og neden for Diget staar minsandten store Flader med Engelskgræs som i Maj Maaned. Ved nærmere Eftersyn er der andre Farver paa Paletten end rødt; hen ad Digets Ryg blomstrer Mælkebøtten gult og med fine Fnokkroner, og paa den stejle indvendige Skraaning er den røde Kløver blandet med hvid Alsikke, med gul Kællingetand og Fladbælg; da jeg paa Hjemturen træffer en tæt Bevoksning af hvid, duftende Pragstjerne og ser et Dige, der er blaat af Klokkeblomster, staar det mig klart, at Jorden har drukket Solskin, saa den er fra Forstanden og tror, det er Foraar.

Jeg har glemt min »dyriske« Glæde ved Stude og Edderkopper og er gaaet til Bunds i Plantelivet; med et mindes jeg min første Ferie for 30 Aar siden, da jeg gik rundt med en Botaniserkasse paa Ryggen. »Hvorfor ser du efter de Blomster og det Ukrudt?« spurgte en ældre Slægtning, der havde set Indholdet. »Jeg synes, de er kønne«, sagde jeg. »Det synes jeg med, jeg sidder tit og ser paa min Kones Blomster. Men min Hvedemark er pinde ogsaa køn, eller kan du ikke se det mer? Det kan vel ikke falde dig ind at staa stille og se paa en god Ko. Kanske du ikke engang kan se en køn Pige, hvis du kommer forbi en?« Jo, det kunde jeg dog, og jeg har aldrig tabt Glæden ved at se paa en god Kornmark: jeg oplevede den stærkt i Sommer; jeg cyklede sammen med en

ung Mand i den Tid, da Markerne er ved at komme ud af deres ensartede Grønhed og faa hver sin Farve. Rugen havde dræet og begyndte at hænge med Vipperne, Hveden havde en Antydning af gult i sine Aks, Havren stod og rystede sine grønne Klokker, Byggen havde skudt Aks og faaet Silkeskær, og saa var der de modnende Græsfrømarker. Det er som Overfladen af smeltet Kobber, sagde den unge Mand, og han ved det.

Nu er det længe siden, at Kornet kom i Hus; jeg mindes, at det var paa denne Aarstid, at gammeldags Bønder gik rundt i en sær urolig Stemning. Vi holdt Høstgilde og var lystige; men det var, ligesom vi trængte til Punsch og Halløj for at dulme en Fornemmelse, der gnavede. Det var godt nok, at vi i Laden havde »Guds Gaver af Korn«, som de gamle Bønder sagde, og vi var vel nok forholdsvis moderne Landmænd, som lo ad den Overtro i gamle Dage, da Manden gik ud med et Neg paa hver Mark og ofrede til »Goen« for at faa Korn næste Aar. Vi troede ikke paa en Kornvætte, som døde, naar Kornet blev hugget, og stod op i det spirende Korn; hvis vi overholdt et enkelt Levn af de gamle Skikke, sørgede vi omhyggeligt for at gøre Løjer med dem; men vi var alligevel bedre tilpas, naar Vintersæden var saaet, og vi havde set Rugens røde Spirer. Det gav os Følelse af, at nu var Livet sikret for eet Aar til.

Der er Angst i Efteraarsstemningen, og for mange af Naturens Skabninger er Angsten vel begrundet. En Solskinsdag ser jeg en stor Guldsmed sejle over Havens Træer; om Aftenen kommer en ung Mand med den; i den kolde Luft sidder den stivnet paa et Straa; da han et Øjeblik har haft den i sin varme Haand, er den tøet op og flyver igen; men mange Nætter kan den ikke have tilbage. I Dag, Kongens Fødselsdag, er Haven fuld af mange Fuglestemmer, og en Lærke hænger højt oppe og gør sig Umag for at tro, at det er Foraar; men de Fugle er »her kun paa Træk og haver andetsteds hjemme«. Deres Stemmer lyder ikke helt som i Foraaret; selv i Lærkesangen mangler der noget — eller maaske er det hos mig, det mangler.

Egentlig er det mod al Fornuft at være melankolsk om Efteraaret, selv en normal Oktober er bedre end Maj, og en Septemberdag som denne er langt bedre end nogen Dag i Juni. Det er varmere, og det er skønnere; Luften er klar, og Frugten hænger paa alle Grene. Nattefrosten har i Aar skaanet mine Smaatræers Blomster; jeg burde have udtyndet den ansatte Frugt, men jeg har mest Lyst til at lade Naturen ordne sine egne Sager, og nu, da den megen Væde endda gør Frugterne store, ligger de nederste Grene paa Jorden, og de øverste staar stille og knækker over. Træerne begaar Selvmord af overdreven Livsvilje; navnlig gælder det et, som jeg Gang paa Gang har været nødt til at skære

ned, fordi det led af Kræftskaar, det er en ubetydelig Stamme, det har naaet at faa op; men Roden er gammel nok, og nu hænger det fuldt af store røde Æbler, saa jeg hver Dag venter, at det skal knække over ved et af de gamle Saar. Saa har det dog naaet at bære Frugt, før det dør.

Røde Flammer løber op ad Vildvinen paa Sydmuren, Begonierne har først nu faaet passende Væde til at udvikle deres tallerkenstore Blomster, og Roserne staar i Blomst og med Knopper, som de knap nok havde det i Juli. Hvad er der saa at være melankolsk over?

Ja, der er jo det, at man ikke lever ubekymret i Øjeblikket, og at man ved, de flammende Farver i Vildvin og i Skovtræernes Blade er et Dødstegn. Der er »gule og sorte og blege og hektisk røde«, disse »pestslagne Myriader«, som Shelley kalder dem, og længe varer det ikke, før Stormen river dem med. Det er Angsten, som ligger bag ved Efteraarets Farvepragt, og som ingen har fattet dybere end Hamsun, dels vel fordi den norske Sommer er endnu kortere end Vesterkantens og først naar at udvikle Blomsterpragt, lige før den er forbi, men dels vel ogsaa, fordi den stærke Mand altid har gaaet med en Frygt inderst inde.

Den Indian summer gaar frem.

Det dirrer av Solskin og høstskjør Klang,
og Sommeren holder for sidste Gang
sin Herligheds Dør paa Klem.

Da heter det til i Rosernes Gløden,
de faar som et vildsomt Smil mot Døden,
og Rosernes Sjæl flyr hjem.

Jeg ligger i Haven og slikker Solskin og venter paa, at en af de mange Rødhalse skal sætte sig paa min Haand. Det er en Venten, som kræver Ro i Sindet og koncentreret Driveri, og saa lykkes Opgaven endda kun en sjælden Gang. Fuglene hopper omkring mig i de lave Kviste, de er meget nysgerrige, hvad jeg nu er for en, og det er spændende for dem at sætte deres smaa sorte Øjne lige mod mine store. Hvis man saa lader Øjnene glide stille i, kan det hænde, de sætter sig paa en for at opdage, hvor de blev af. At Øjne betyder Liv, det kan opfattes selv langt ned paa Skabningens Stige. Det var et Foraar for mange Aar siden, jeg simulerede at læse Eksamen paa en solbagt Sandstrand, hvor der var fuldt af grønne Firben, som nylig var kommet frem fra Vinterdvalen. De kunde umulig se fra Ende til anden af mig, og de krøb tit op paa mig for at nyde Undervarme ogsaa, men det hændte af og til, at en af dem fik Kig paa mine Øjne. Saa spillede den med Tungen ud af Munden, opfattede mig med Lugten, eller hvad det nu er for en Sans den har i Tungefladen; dens Øjne fulgte mine, og den kom i en Art Ekstase, rejste

hele sin Krop op fra Jorden og aandede hørligt. Saadan kom vi andre vel i maalløs Affekt, hvis vi mødte et Bjerg med levende Øjne; jeg kunde ikke lade være at fantasere, at der i Øglesjælen dæmrede noget om et Møde med et højere Væsen.

Det er sundt imellem at være helt stille; man kan ad den Vej faa Glimt af en Erkendelse, som man ikke kan læse og regne sig til. Men man skal vist være født i Indien for at kunne kalde Dyret Broder og samtidig i Aanden føle sig Onderne lig; vi Nordboer er født i »Midgaard«. Vore Forfædre tænkte sig en Menneskeverden med Gærder omkring; de holdt paa Skellet mod Gudernes Verden saavel som mod Troldenes, og de mente, at Naturen var i Troldenes Vold. At Menneskelivet var under Naturens Lov, det vidste de nok, men indrømmede det nødig; de stred imod til det sidste, som Thor, da han brødes med den grimme Kælling, som hed »Ælde«.

Det var et stoisk Ideal at gaa op i Naturen, leve dens Liv, opfylde sin Bestemmelse og tilsidst dø, som den modne Frugt løsner sig og falder af Grenen. Det lyder smukt, men der er Forskel paa den stoiske Sindsro og den nordiske Trods. Det lyder for mine Øren ikke helt ægte, naar en Nordbo forsikrer, at »det er fagert at forgaa«. Derimod kan man nok en Efteraarsdag finde Trøst i Tanken om Naturlivets Bestaaen.

»Det varer ved, det fagre Spil,
om ogsaa du er ikke til«.

Lærere under Fremmedherredømmet.

Af C. H. Friis, Løgumgaard.

Skønt det er over et halvt Aarhundrede siden og jeg kun var 10-12 Aar gammel, husker jeg endnu tydeligt, at min Far en Dag kom hjem og med Stolthed fortalte, at nu havde han meldt sig ind i »Foreningen til det danske Sprogs Bevarelse i Nordslesvig«. Saadan hed Foreningen dengang i dens spæde Barndom, da den endnu var den eneste af vore nationale Føreninger.

Han havde 3 Bøger med hjem: Den blaa Sangbog, A. D. Jørgensens 40 Fortællinger af Fædrelandets Historie og en af Ingemanns historiske Romaner. De to første var en Gave til Medlemmerne, den sidste var tillaaens og kunde byttes. Min Læselyst var hidtil bleven tilfredsstillet ved, hvad jeg tilfældig kunde faa fat paa, men nu kom der ligesom lidt mere System deri. Først blev den blaa Sangbog grundig gennemgaaet. En Del af Sangene var kendt fra Gilderne, men der var ogsaa en Del ny, og Bogen blev stundom taget frem til Sangbrug i en snævrere Kreds. Den blev jo under Fremmedherredømmet et af vore bedste Forsvarsvaaben i Kampen for Modersmaalet og har sin egen Historie, *der venter paa Historieskriveren*. A. D. Jørgensens 40 Fortællinger blev min første Historieundervisning. Den staar endnu paa min Boghylde, brugt og slidt, og skønt jeg med Tiden har faaet flere større Fædrelandshistorier paa Reolen, tager jeg den endnu stundom frem og læser i den. Ingemanns Romaner vakte Begejstring for Valdemarstiden og Middelalderen og blev Grundlaget for fortsat historisk Læsning. Jeg blev en flittig Gæst i den lille Bogsamling hos den gamle Urmager og arbejdede mig efterhaanden ind i dansk Litteratur og Historie. Bl. a. fik jeg ogsaa her fat paa en Bog af Johs. Helms fra Krigens Tid, og mødte der den smukke Sang »Jeg elsker de grønne Lunde«, der tog mig om Hjertet som ingen anden Sang, og jeg forstaa saagodt, at den senere er blevet en yndet Folkesang.

Iøvrigt fik Fædrelandskærligheden ogsaa Næring i Skolen — skønt denne var tysk. Men vi havde dengang endnu Religionsundervisning paa Dansk og et Par danske Læsetimer. Det var naturligvis de bedste Timer. Den gamle dansksindede Lærer lod os lære danske Digte og fortalte lidt om Digterne. Og saa kunde han finde paa midt i Timen at fortælle os Træk af Danmarks Historie, særlig fra Valdemarstiden, og efterhaanden fik vi en hel Del at vide af vort eget Fædrelands Historie. Han fortalte godt, og der blev lyttet, og det har sikkert baaret

Frugt i mangan en Barnesjæl. Det var vel ikke Myndighedernes Mening, men det gik. Jeg husker en Dag, han af det tyske Skolebibliotek tog H. Chr. Andersens Eventyr i Haanden og med Harmes udtalte overfor en anden Lærer, at man gav Børnene en tysk Oversættelse i Stedet for Originalsproget, der dog var deres Modersmaal.

Fra den danske Tid sad der endnu dengang en Række ældre Lærere rundt om i Landsbyskolerne, og de har i en Række Aar været et Bolværk mod Fortyskningen. Deres Undervisning var selvfølgelig loyal overfor Magthaverne, men udenfor Skolen lagde de jo ikke Skjul paa deres danske Sindelag, og Skolen kom jo ikke til at staa i Fortysknings Tjeneste i deres Embedstid. Vi maa vist være dem taknemlige, fordi de holdt saa længe ud, skønt det kunde være drøjt nok for dem, særlig naar de i deres Sommerferie skulde sidde paa Skolebænk nede i Segeberg for at lære Tysk. Flere af dem havde Landbrug og skulde helst have deres Høst bjerget i Ferietiden, saa et saadant ufrivilligt Kursus blev jo ofte en Streg i Regningen. Ret stærk i Tysken blev de næppe. De kunde godt, naar de kom hjem, fortælle Anekdoter om, hvordan de kunde oversætte fra Tysk til Dansk og omvendt. For Eks. en Sætning som: »Heinrich zog den Degen über den Heiden hinweg« blev paa Dansk til: »Henrik slæbte Degnen hen ad Heden«.

Jeg kunde nævne en Række Navne paa disse gamle Lærere, men hvor begynde og hvor holde op? Ældre Folk kan maaske nævne flere, hver i sin Kreds. Jeg synes, deres Saga burde skrives, inden de glemmes. De har uden Tvivl haft lige saa stor folkelig Betydning som Præsterne. *Her er en Opgave for en Personalhistoriker.*

Senere kom der jo en yngre Slægt af dansksindede Lærere fra den danske Afdeling paa Tønder Seminar. Vi fik ofte Besøg af dem i Ferierne, og de bragte et frisk Pust med, naar de sang de danske Fædrelandssange. Bl. a. kom de i en Juleferie med Holger Drachmanns Sang om de sønderjydske Piger. Deres Navne er endnu godt kendte. De bedste af dem fik kun en kortere Virketid som Lærere, inden de gik over til friere Erhverv. Nogle blev forflyttet sydpaa. Det blev mere og mere vanskeligt at være dansk som Lærer i den tyske Følkeskole, ja, for mange af dem til sidst umuligt.

Paa Askov sad jeg under Nutzhorns Talerstol, og næppe har nogen kunnet fortælle Fædrelandshistorie som han, og hvor kunde Schrøder føre os ind i dansk Litteratur og Aandsliv! Mange sønderjydske Unge har sikkert paa Højskolerne faaet deres Fædrelandskærlighed styrket og hentet Kræfter til at gøre en Indsats for dansk Folkelighed under Fremmedherredømmet.

Med Tiden forsvandt de danske Lærere en efter en, og Prøjservældets Julegave til den danske Befolkning: Forordningen af 18. December 1888 blev Dødsstødet for Modersmaalets Ret i Folkeskolen. Nu kom der tyske Lærere sydfra, der ikke forstod Dansk, og det var vel nok det tungeste, man bød den danske Befolkning, at danske Forældre blev tvunget til at sende deres Børn i en tysk Skole, hvor Lærere og Børn ikke forstod hinandens Sprog. Det var jo en Fortyskningsanstalt, hvor alle Kræfter blev sat ind paa at fortyske Børnene, og ofte med Held.

Derfor var det ogsaa en Befrielse, da vi ved Genforeningen kunde sende vore Børn i den danske Skole, hvor Modersmaalet nu fik sin Ret. Nu er det vor Opgave at holde Tyskheden paa Afstand. Maatte den danske Skole og Lærerstand forstaa sin Opgave, saa der kan fostres en Ungdom, der kan tage Arven op efter os! Vi er kun et lille Led i Slægternes Gang. Men jo stærkere vi faar Baandet knyttet mellem Fortid og Nutid, des stærkere vil vi staa i Kampen om vor Fædre-arv. Jo mere rodfæstet vi bliver i vor egen Slægts Kultur, des mere Modstandskraft har vi over for fremmede Kulturbevægelser, der vil øde vor Arv og vor Selvstændighed.

Det er en af de vigtigste Opgaver for Ungdomsarbejdet i Fremtiden.

Folkeminder fra Oversø Sogn

Optegnet af Hans Eskildsen, Jaruplund.

KLOGE MÆND.

Der er en klog Mand i Sprakebøl, der hedder H. D. Han kan helbrede Sygdomme, der skyldes Forhekselse. Han kan ogsaa hjælpe mod Husdyrsygdomme. Han har helbredt en Kone, som var opgivet af Lægen og ikke kunde gaa. Vesterude rejser der mange til ham.

— — —

Jeg gik til en klog Mand i Lindholm for at faa mine Vorter sat væk. Han smurte en sort Salve paa og mumlede nogle Ord; men jeg maatte ikke fortælle nogen om det. Mine Vorter var væk inden tre Uger. En anden Pige, der var med, kunde ikke holde Mund, og hendes Vorter forsvandt ikke.

— — —

Da jeg var Dreng, var der en gammel Mand, som kaldtes Fatter Hinz. Han kunde helbrede mod Slangebid. Han sagde:

De Aal med de Slang,
de spelten in de Sand

— — —

Mere kan jeg ikke huske af Remsen.

— — —

Da jeg var ung, var der en tyk Møller. Hans Svin vilde ikke æde. Saa gik han til Heksemesteren i Sønder Brarup. »God Morgen«, sagde han og vidste, hvem han var. Naa, Svinene vilde ikke æde. Han fik

et lille Pulver, som skulde strøs i Foderet. Saa vilde Manden, der havde gjort det, ikke gaa over Tærskelen. Det kom godt nok til at passe; det var hans Nabo.

KLOGE KONER.

Fru C. i Jaruplund er god til at sætte Rosen og »Flechter« (Ekcem) væk. Hun har en Remse, hun siger.

Ferdinand Petersens Datter i Aagaard havde en stor »Flechte« ved Munden. Hun kom engang op til Fru C., det skal være paa en Torsdag, og hun blev helbredt.

Der var en gammel Kone i Tarp. Hun kunde ogsaa sætte »Flech-ten« væk. Hun vilde ikke mere, for hun vilde ikke have, at Folk skulde sige, hun var en Heks. Hun lærte saa Fru C. det; men hun har hjulpet mange i Omegnen. Man skal pege rundt om det syge Sted, og man maa ikke tale ved det, hverken naar man kommer eller naar man gaar.

Gamle Fru Bock fortæller: I Flensborg er der en Kilde, som løber stærkt Dag og Nat. (Den løber mellem Salamanderhuset og Plätt Bock). Der hentes der Vand til mange forskellige Formaal.

Da Carstens Kone fødte et Barn, havde det Modernærke. Mærket forsvandt pludseligt. Det har Bedstemoder sat væk, sagde Konen. Det havde hun ogsaa.

TROLDMÆND.

Naar en gammel Mand ved Navn C. A. havde været i Svinestien, vilde Svinene ikke æde mere. Et Svin fik det i Benene, et andet aad ikke. Manden kom igen; et Svin var særligt syg. Han købte det for næsten intet. Da han havde haft det i tre Uger, var det rask og godt. Hans Z. havde to Svin, der snart skulde slagtes. C. A. kom ind i Stalden, og saa vilde Svinene ikke æde mere. De maatte slagtes i Løbet af nogle Dage. Han strøg dem bare over Ryggen.

HEKSE.

Hos Jørgen K. i Kropp ved Slesvig døde der hvert Aar 8 Stykker Kvæg. Da han talte med en Regimentskammerat om det, sagde denne, at han kunde hjælpe. Han lod sig give et Fad Vand. Han kiggede i det og sagde: »Jeg kan ikke hjælpe. i Dag, fordi den Person, der skader dig, sidder ved dit Bord. Ved Bordet sad paa denne Tid en gammel Kone fra Nabolaget. — En Uge efter døde der igen en Stud. Manden

kom igen, svovlede hele Stalden ud og satte Naale under alle Dørtærskler. Den gamle Kone kom for at laane noget, men hun maatte intet faa, da han ellers havde tabt Magten over hende. Hun prøvede at komme igen, men hun kunde ikke komme ind; hun vilde laane en Hakke-maskine, men fik den ikke. Mandens Svigermor stod i Køkkenet og saa, at den gamle Kone hældte noget i Mælkekanden, den gravede de ned. Hun kastede Brød til Hønsene, det tog de bort. Nu stod Køerne tit løse om Natten. En Nat, da de alle sov i Køkkenet, gav det et Knald i hele Huset; Døren sprang op, men siden havde de Ro. — Konen kom saa hen til Naboen paa Aftægt, men der begyndte det saa paa samme Maade. Engang fik Manden hele Hovedet fuldt af Lus. En Landstryger kom forbi og sagde, at det var ikke slemt at faa væk; han strøg ham over Hovedet, og saa var det væk. Aaret efter kom Landstrygeren igen og sagde: »Det er en gammel Kone her fra Landsbyen, der har gjort det.« — Mandens Svigerinde var syg, da den gamle Kone strøg hende over Kinden, blev hun tosset; men Landstrygeren hjalp ogsaa hende. — Da den gamle Kone døde, kunde hun ikke komme til Ro, inden hendes Heksebøger blev hentet ud af Huset af Lægen.

SPOGERI.

I Digkjær Enge efter Munkvolstrup til gaar der en Mand med Hovedet under Armen.

— — —

I Lille Volstrup paa Vejen ved Skoven østpaa var der Spøgeri ved et stort Hul i Hegnet. De fyldte store Sten i Hullet, og da Ejermanen næste Dag kom forbi, stod der en Mand med høj Hat paa Hovedet. »Naa, er det dig?«, sagde Manden, »saa maa jeg vel gaa«. De kaldte ham Gravmanden.

— — —

Da jeg en Dag kørte med min Broder fra Frørup, holdt han pludselig stille og sagde: »Der kommer et Ligtog!« Vi andre kunde ikke se noget. Efter nogen Tid kørte han videre.

— — —

En ung Kone her fra Nabolaget kom fra Flensborg. Hun gaar fra det danske Mindesmærke langs med Hegnet og hørte Thomsens Klokke slaa 12. Lige for var Stien op til det østrigske Mindesmærke. Hun vilde gaa over Vejen, men kunde ikke. En Flok hvide Skikkelser gik i Grupper forbi hende, og den sidste i Rækken gaar over Hegnet. Først da den sidste i Rækken var kommet over Hegnet, kunde hun gaa videre. Hun græd, da hun for nogle Aar siden fortalte det. Da de alle var oppe paa Bakken, maatte hun se til højre. Hun saa ude paa Sankelmark Sø en

stor Flamme, og hun syntes, at en stor Baad gik under. De hvide Skikkelser gik, som om de havde Træsko paa. Det uhyggeligste var Bum-pene, naar de sprang over Hegnet. Mændene havde spidse Huer paa.

— — —

Vi havde en gammel Rengøringskone. Hun fortalte, at hun engang maatte løbe ud paa Marken for at lade et Ligtog passere. Otte Dage efter kom Ligtøget først virkeligt.

— — —

Inden man kommer til Sønder Smedeby, skal man i Dalen over Tinghøj Bro; den hedder saadan, fordi der i gamle Dage var et Tingsted paa Bakken tæt ved. Ved Broen gaar der om Natten en Soldat, der har faaet Hovedet skudt af. Da gamle Hans Nicolajsen engang kom kørende, vilde Hestene ikke forbi Stedet.

— — —

Før vidste de ikke nøje, hvor Grænsen mellem Lindholm og Risum var. Der gik et Spøgelse rundt med en Grænsepæl og spurgte, hvor han skulde sætte den. Siden er han kommet til Ro.

FORBRAND.

Thomas Erichsen tjente i syv Aar som Karl hos Hans Thomsens Fader. Han saa Nicolajtaarnet i Flensborg brænde. Da han vendte sig om, var det væk; men nogen Tid efter brændte Taarnet. — Som Dreng saa han ogsaa den gamle Skole brænde; den brændte ogsaa siden.

— — —

Jacob Büchert saa en Ildebrand og mente, at det var Asmus Thiesens Gaard. Nogen Tid efter brændte den gamle Malers Hus, der laa tæt ved.

— — —

Gamle Jessen saa engang, at Søgaards Gaard brændte. Dengang ejedes den af gamle Røh, og han havde sat Forsikringssummen ned. Derfor vilde gamle Jessen ikke fortælle det for ikke at skræmme Røh. Kort Tid efter brændte Gaarden.

HENSAT BRAND.

Paa Søndermarken ved Munkvolstrup var en Tjørnebusk paa Vejen efter Jaruplund til. Naar den blev hugget af, skulde Munkvolstrup brænde.

— — —

Over efter Sankelmark til staar en stor rund Tjørnebusk. Der er der hensat Brand.

FORVARSLER.

Gamle Chr. Christiansens Far fra Jaruplund har set 1864 i Forvarsel. Han sagde, der kom andre Folk med hvidt Tøj; det var østrigske Kyrasserer.

— — —

Jacob Chr. Christiansens Far havde set Folk med røde Kjoler. Det var Forvarsel paa Østrigerne 1864.

— — —

Jernbanen blev set i Forvarsel af den gamle Hans Marxen, som boede paa Juliane-Mariegaard; han var fra Frørup Mark. Han saa glødende Øjne over efter »Weiche« (Sporskifte) til og kunde ikke forstaa det. 20 Aar senere kom Banen der. — Den gamle Kone, der bandt og solgte Skrubber, sagde, at naar Vogne kunde løbe uden Heste, saa vilde Verden forgaa.

— — —

Hos gamle Fru Lauer fra Prinsegaarden var en Karl ude med Hestene; de var tøjrede. Da det var Søndag Eftermiddag, blev han liggende derude og sov. Da han vaagnede, saa han pludselig et stort hvidt Hus med rødt Tag. Han fortalte det, men Folk lo ad ham. Nogle Aar efter blev Martinsstift bygget ude paa Heden paa dette Sted.

— — —

Bedstefars Broder var til Søs; han druknede ved Spanien. Hjemme saa de et Billede af Skibet; det passede nøjagtigt med Tidspunktet, da han druknede.

— — —

Min Onkel bor i Oversø lige ved Banen. Der var tidligere kun et Spor. En Aften saa han, at et Tog kom kørende fra hver Side. Han var spændt paa, om de vilde støde sammen; men det skete ikke. Kort efter blev det andet Spor lagt, og de første Tog, der kørte paa begge Spor, mødtes uden for hans Hus.

DEN FRISISKE SPAAKVINDE.

Ude vestpaa fortæller de meget om den frisiske Spaakvinde Hertje fra Horsbøl. Da de byggede Havdiget, tog de hendes Søn og begravede ham levende under det. Hun blev tosset over det. Hun sagde, at naar en Hyldebusk paa Lindholm Kirke blomstrede, skulde Krigen bryde ud. Ingen troede derpaa. Men det skete i 1914, og da kom Krigen.

Hun havde spaaet, at alt vilde gaa under igen, hvad der er vundet fra Havet. Naar Nibøl Kirke var helt under, vilde Vandet naa

op til Nøglehullet i Lindholm Kirke. Lindholm vilde blive til en Sandbanke, som Skibe skulde strande paa.

SOLDATEROVERTRO.

I Krigen 1864 blev flere skudt ved Sankemark. Østrigerne troede, at de døde kom hjem igen. En skrev et Brev og gav en død det i Haanden, for at han skulde tage det med hjem. Da de nogen Tid efter kom forbi, saa han, at den døde laa der endnu med Brevet. Saa gav han den døde Kammerat en Endefuld.

— — —

I Verdenskrigen skulde en af mine Kammerater og jeg ud paa en farlig Patrouille. Han vilde absolut have, at jeg skulde aflevere et Brev for ham. Jeg sagde, at han lige saa godt kunde beholde Brevet selv, da vi jo begge skulde afsted. Da vi kom et Stykke ud, blev han skudt. Jeg tog hans Brev, og vi aabnede det og læste, at han havde skrevet, at han skulde ud paa Patrouille og bestemt ikke kom igen.

— — —

Jeg har engang tre Gange drømt nøjagtigt det samme. Oppe paa K. Jürgensens Mark gaar en Grøft. Der ser jeg en Understand, der ligger fuld af Patroner med Guldspidser. Jeg saa hver Gang det samme paa samme Sted.

GAMMEL TRO.

Naar de før bagte, slog de altid et Kors i Brødet. Dejgen blev strøget helt glat. Den der strøg den glattest, fik den kønneste Mand.

Mellem Jul og Nytaar maa man ikke vaske, det giver Lig. — Man maa ikke gøre Haandgerning mellem Jul og Nytaar. — Om Søndagen maa man ikke klippe Negle; det giver Spektakler hele Ugen.

Nogle Steder faar alle Dyr Juleaften en Pebernød.

Naar man slagter, maa man ikke ynke Dyrene, saa dør de ikke saa let. En Slagter i Frørup vil helst ikke have nogen i Stalden, naar han slagter.

Naar der dør een, skal man lukke et Vindue op, for at Sjælen kan slippe ud.

Man maa ikke tage Plads paa en Mandag.

Naar man bliver gift, skal man tage et tørt Stykke Brød med hen i det nye Hjem.

Naar man ved Fuldmaane i al Hemmelighed skærer en lille Snip af Haaret, faar man tykke Fletninger.

Ude vestpaa siger man, at Mælken ikke koger over ved Ebbetid. Der bliver heller aldrig født Mennesker og Dyr, naar der er Ebbe.

GAMLE FOLKERAAD.

Mod Krampe: Man tager Skjorten af Barnet og kaster den baglæns ind i Ilden.

Mod engelsk Syge: Man gaar ud paa Marken, graver en Græstørv ud og trækker Barnet gennem den. Det hjælper.

Mod Aareforkalkning: Man skal klippe Neglene overtværs, altsaa højre Fod og venstre Haand og omvendt. Saa tager man Neglestykkerne, borer et Hul i et Træ, lægger dem deri og lukker Hullet i igen. Det skal gøres i tre Torsdage i Træk.

Mod Vandladning i Sengen: Naar ingen Læge kan hjælpe, tager man en Flaske, stiller den hen i en aaben Grav og laver et Kors. Det skal gøres om Natten, og det hjælper.

Mod Vorter: Man stryger den med en Flæskesvæerte og tæller:

Eins und zwei, drei, vier,

alle Warzen schenk ich dir!

Mod Gigt og Ischias: Man skal gaa med tre Kastanier i Lommen eller med den lille runde Knogle fra Svineskinen i Lommen. Det hjælper. — En Elefantlus, det er ligesom en Muskatnød, man køber paa Apoteket, helbreder for Gigt og Bylder. Den skal sidde i Hulningen ved Hals og Bryst.

Mod Brystsyge: Man skal drikke sin egen Urin.

Mod Ringorme: Man tager hvidt Papir og drejer en Pose. Man klipper den lige af, stiller den paa en Tallerken og lader den brænde ned. Det brune, der bliver tilbage paa Tallerkenen, smører man Ringormen med. Det hjælper.

Mod Reumatisme: Tag et raat Æg, læg det i Eddike og rør Kamfer deri. Det skal drikkes raat. Det hjælper.

Mod Ørepine: Man skal gaa med et Stykke Løg i Øret.

Mod daarlige Øjne: Man maa holde en Flaske midt ud i rindende Vand, med Strømmen. Det er godt mod daarlige Øjne. — Smeltet Martssne er godt mod daarlige Øjne.

Mod Vorter: Gaa til Vandet, tæl Vorterne, saml lige saa mange Sten op og kast dem baglæns ud i Vandet. Det hjælper.

Mod Saar: Følfod med den haarede Side mod Saaret hjælper at helbrede Saaret.

Mod Blødning: Tag et Søm, dyp det i Blodet, slaa det i en Bjælke, saa standser Blodet. — Vi byggede engang i Sankelmark; vi tømrede, og jeg stak mig i Fingeren, saa det blødte stærkt. Jeg fik dette Raad, og det hjalp straks.

Mod Kalvekastning: Naar man har Kalvekastning, og Dyr lægen ikke kan hjælpe, skal man købe en Gedebuk og sætte den i Stalden. Vi havde det hjemme, og det hjalp.

Man kan ogsaa give Køerne en Potte Urin. Det hjælper ogsaa.

Mod Kalvekastning skal tørret Slangehud være godt. Det bruger en Mand (J.) i Munkvolstrup. Det skal tørres og rives og gives i Vand.

Mod Mund- og Klobesyge: Man skal strø med Hestemøg i Stalden.

Mod Stivesyge hos Svinene: Naar Svinene har Stivsyge, skal de have Høsemøg at æde.

Mod Orm hos Føl: Regnfang givet ind hjælper mod Orm hos Føl.

SAGN OM HANVED KIRKE.

Mellem Store Vi og Lille Vi laa en stor Sten ved en Hule. Da Hanved Kirke blev bygget, vilde en Trold ikke have det. Han kastede en stor Sten efter Kirken. Retningen var god nok, men Stenen faldt for langt. Der er endnu tydeligt fem Fingre at se paa Stenen.

FRA ULVENES TID.

Der har været en Ulvekule paa Jaruplund Mark, fordi Ulvene tog Faarene i den første Tid, Kolonisterne var her. — Juledag 1770 indberettedes der fra Jaruplund: »Das Schaf ist vom Wolf zerrissen«. Det var en stor Hund, der havde gjort det, men naar Ulvene gjorde det, betalte Regeringen. — Den sidste Ulv blev skudt i 1780'erne i Københoved Skov.

DE SIDSTE HENRETTELSER.

Ved det lille Hus ved Landevejen til Jaruplund blev nogle Matroser henrettet. De havde myrdet deres Kaptajn; han var en skidt Kaptajn og hed vist Holst. Der var syv Matroser om det. De sejlede til Kent i England; men Øvrigheden fik fat i dem, og de blev ført til Flensborg Juleaften 1817. Den ene af dem var fra Riga, den ene fra Randes, en var fra Holsten og hed von Ehren; de andre har jeg glemt. De blev henrettet den 17. eller 20. Oktober 1820. De blev flettet paa Stejle og Hjul. Den værste blev slæbt ud paa Oksehuder, de andre blev kørt ud. (Sml. Sdr. Maan. XI, 150 f.)

For 100 Aar siden blev der én hængt oppe paa Bakken, hvor nu det østrigske Mindesmærke staar. Han var fra Smedeby. Engang, da han var fuld, fortalte han, at han havde stjaalet Klinkpungpengene

i Kirken. Han havde ikke gjort det, men bekendte alligevel og blev hængt. Den, der havde stjalet Pengene, var Degnens Søn. Han rejste til Amerika og bekendte paa sit Dødsleje.

Meddelere: Georg Büchert, Sophiegaard, Georg Büchert, Hedegaard, Georg Büchert, Hornskov, Lorenz Brochmus, Nicolajsen, Bilskov, Heinrich Bertelsen, Jaruplund, Carsten Clausen, Jaruplund.

Samleren.

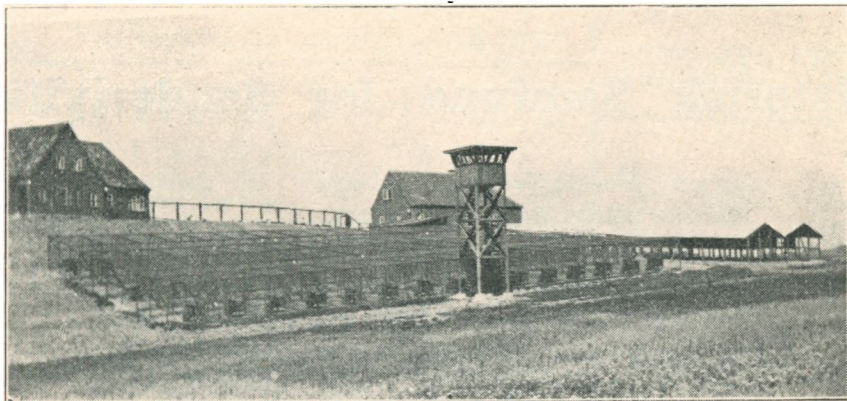
Rettelse: I forrige nummer er der desværre faldet et ord ud i det gengivne vers af professor Verrier. Det skal lyde:

«Rives du bort,
saa visner du hen, saa hvirvles du hen
af golde fremmede vinde —
og sammenkrøbet, sønderrevet,
i snigende støv, i stinkende snavs
daler du hen til dødens dvale.

»*Sønderjydske Rømningsmænd*« af N. P. Petersen-Pauli, den eneste bog, der bringer flithigt samlede fortællinger om dem, der i krigstiden gik over grænsen til moderlandet, kan endnu fås for 2,35 Kr. fra Konrad Jørgensens forlag i Kolding.

Julegaven til »Sønderjydske Maanedsskrift«s holdere bliver i år bogen om Tønder seminariums historie. Redaktionen havde håbet at kunne sende bogen om »Dannevirke«, det er ikke lykkedes; men et enkelt særtryk vil følge med, en levnedstegning af bladets første udgiver og redaktør Pet. Chr. Koch.

Lidt Sølvrævesnak med Müno Sølvrævefarm.

Oppe i Gribskov, ved Kagerup Station i Nærheden af Helsingør, ligger een af Danmarks største Sølvrævefarme i herlige Omgivelser og indrettet efter alle Nutidens Krav. Dens Ejer, Arkitekt Müller, besøger vi en Dag for at faa nogle Oplysninger, som vi hermed gengiver:

Danmark har en mægtig Chance som Ræveland, selv om Sølvræveavl endnu kun er i sin Vorden herhjemme. Den milde Temperatur spiller overhovedet ingen Rolle som saa mange tror. Derimod Renlighed og atter Renlighed, foruden, som man kan sige sig selv, den rette Fodring og Pasning.

De som tænker paa at starte en Sølvrævefarm, maa være forberedt paa at gaa ind til en Beskæftigelse, som fordrer stor Taalmodighed og Agt-
paagivenhed. Hver nok saa lille Uregelmæssighed maa nøje undersøges.

Hvorfor skal vi igen i Aar indføre for ca. 1 Million Kr. Skind?

Køb Avlsdyrene og Skindene hos danske Sølvræveavlere, saa vi kan naa samme Resultat, som Norge havde sidste Aar, med en Ud-førsel af Skind for ca. 35 Mill. Kr. Der er her i Danmark omtrent 120 Sølvrævefarme med nær ved 6500 Avlsdyr ialt.

Opdrættere, som skal have Held med sig, maa enten være i Besiddelse af eller erhverve sig en klar Opfattelse af de vigtigste Betingelser, som Bedriften stiller. De maa være interesseret i at forbedre Opdrættermetoden, og anstrenge sig for at øge Dyrenes Avlsdygtighed. De maa ikke tabe af Syne, at Pelsdyr opdrættes først og fremmest for Salg af Skind.

Det er ikke klogt for en, som ikke er inde i Pelsdyravl, at begynde med for mange Dyr. Allerhøjest en Snes Dyr, mange Hindringer opstaar, der ikke kan findes Raad for, før man har faaet Erfaringer. En hel Del, som er begyndt for stort eller har udvidet for meget, har været uheldige. Bedre at starte med nogle faa virkelig gode Dyr og saa øge Bestanden lidt efter lidt. Dyrene bør anskaffes om Høsten, for helt at kunne blive vænnet til deres nye Omgivelser før Parringstiden.

Den store Interesse for Sølvræveavl kan stort set tilskrives det store Udbytte, som Salg af Avlsdyr og Skind kan give. Køb derfor kun Avlsdyr, som er godkendt af „Dansk Pelsdyravlerforening“.

Vi fik dernæst en Masse gode Raad m. H. t. Forplejning, Kost og Bolig, men vi giver den Opfordring til Dem, skriv eller henvend Dem direkte til „Müno“, og De vil faa alle de Oplysninger og den reelle Behandling, De kan ønske Dem.

Historisk Samfund for Sønderjylland

udgiver „Sønderjydske Aarbøger“ III. Række, og „Sønderjydske Maanedsskrift“.

Bestyrelsen er f. T. Amtslæge Dr. *Lausten-Thomsen*, Tønder (Formand), Adjunkt, Dr. phil. *Karl N. Bock*, Haderslev (Sekretær), Amtslæge Dr. *Michelsen*, Aabenraa (Kasserer), Sparekassedirektør *Nis Nissen*, Nørborg, Seminarielærer *Cl. Eskildsen*, Tønder, Højskoleforstander *Hans Lund*, Rødding, Landsarkivar *Frode Gribsvad*, Aabenraa, Museumsdirektør Dr. phil. *Mackeprang*, København, Pastor *H. F. Petersen*, Flensborg og som Æresmedlem Frimenighedspræst *Thade Petersen*, Haderslev.

Formand, Sekretær og Kasserer danner Forretningsudvalg.

Redaktionsudvalg for „Sønderjydske Aarbøger“ bestaar af *Lausten-Thomsen*, *Hans Lund* og *Karl N. Bock*. *Lausten-Thomsen* og *Cl. Eskildsen* danner Redaktionsudvalg for „Sønderjydske Maanedsskrift“.

Medlemsbidraget er 5 Kroner aarlig eller mindst 100 Kr. én Gang for alle. Medlemmerne modtager „Sønderjydske Aarbøger“ gratis. „Sønderjydske Maanedsskrift“ bestilles hos Posten og koster 1 Kr. 65 Øre fjerdingaarligt. I Boghandelen eller bestilt hos *Cl. Eskildsen* koster det 1,50 Øre. Indmeldelser i Historisk Samfund modtages af alle Bestyrelsesmedlemmer.

Opkrævningen af Medlemsbidraget sker ved Tilsendelsen af 1. Halvbind af Aarbøgerne.

Ældre Aargange af „Sønderjydske Aarbøger“ kan, for saa vidt de haves, faas mod Betaling af tilsvarende Medlemsbidrag: 5 Kr. for en hel Aargang, 2 Kr. 50 Øre for et Halvbind + Porto.

Ogsaa *Festskriftet til H. P. Hanssen* faas for 5 Kr. + Porto, saa vidt Oplaget rækker.

Frydenstrand Badesanatorium

Frederikshavn. Moderne Kuranstalt for Behandling af Gigt, Rheumatisme, Mave-Tarmsygdomme, daarlige Nerver, Stofskiftesygdomme m. m.

Aaben hele Aaret. Billige Vinterpriser fra 1. September. Forlang Prospekt.

SKYTTEHUSET VEJLE

Koncert Eftermiddag og Aften

Vejlefjords største Udflugtssted. TELEFON: 74.

A/S FAKSE KALKBRUD

Frederiksholms Kanal 16 Telefon Central 9123

GØDNINGSKALK

98 pCt. kulsur Kalk (am. Latitude) i Varen, som den leveres - ca. 100 pCt. passer 1 mm Sigte

Støt de sønderjydske Indsamlinger!

N. C. Kloster

Spedition - Eksport af Landbrugsprodukter

Haderslev. Specialvogne med maskinelle Køleanlæg til Transport af Kødvarer og Fjerkræ.

MUNO
Sølvrævefarm

Danmarks mest moderne Sølvrævefarm

Kagerup St. Tlf. Helsingø 16. Sjælland.

sælger nu smukke Avlsdyr efter Forældre, som er udsøgt blandt Eliten fra Landets største Sølvrævefarm.

Interesserede kan bese Farmen.

Støt dansk Industri

Ja - men
Jrmas
Kaffe
smager bedst

Frakobberet
paa egne moderne Brandstøt.
Carl Schreier Købm. Etabl. 1808.
Egen Import.

Dansk Andels Ægexport

Vestervoldgade 7 & 9
Telf. 2126 - 11126 - København

Forlang altid NYLAGTE **AEG**
stemplet med D. A. Æ.-Mærke.

Skal man til og fra

Sønderjylland

benytter man

Syddjydske Jernbaner

Kornhandel Akts.

A. HÜBSCH

København Hellerup

Biskuitfabrikken

„Oxford“

Hjørring

Telefoner:

Nr. 78 — 1078 — 378

Forlang

Mogensen & Dessau's

Vaskestoffer, Hvidevarer, Sengartikler, Floneller hos Deres Manufakturhandler.

Garanteret sol- og vaskeægte Farver. Bemærk det plomberede Garantimærke. Vælg det bedste — det gør vi.

Frøcontoret

(for undersøgt Markfrø) (Grundlagt 1887)

KOLDING

Leveringer under Statsfrøkontrollens selvvirkende Kontrol. Antager Frøavlere.

Hotel

ALSSUND SØNDERBORG

Telefon 70 og 352

vis a vis Slot - Park - Strand

H. A. GRUBERTS SØNNER

Aktieselskab

Metalvarefabrik

Frankrigsgade 40

København S.

For knapt 11 Øre om Dagen

har man to Gange ærlig

i Landbrugslotteriet

Chancen for en Gevinst paa

80,000 Kroner

Alfred Benzon A/S

København

C. 194

Halmtorvet 29

Smith & Co. A/S

Cykler og Cykledele

en gros

ODENSE

**Folkebanken
for Als og Sundeved A/S**

Kontortid: 9—1, 3—5

SØNDERBORG

Marie Christensen

Hjemmebageri & Conditori
med Thesalon

Bispetovr - Aarhus
Telefon 1939 - 3222

Aage Gormsen

Sagfører, cand. jur.

Vejen

Telefon 236 Telefon 236

Askov Sløjdscole

Vejen St. Telf. 17 Askov.
Skolen for Overgangsalderen.
Amtsunderst. skal søges inden 1. Juli.
Statsunderstøtt. søges indtil 10. Nov.
Skema og Skoleplan sendes frit.

Anders Nielsen. Poul Vynne.

Lichtinger's

Cigarillos

er de bedste.

Indmeld Dem i

,Historisk Samfund

for

Sønderjylland'

VÆVESKOLEN

„ASKOVHUS“

Vævestuen „Askovhus“

Sønderborg

Gymnastikhøjskolen.

(Fra 1. April 1927 anerkendt og
optaget paa Højskoleloven).

Plan med Oplysninger om
Skolearbejdet og om Understøt-
telse gennem Amterne eller Elev-
foreningen „O. D.“ ved

NIELS BUKH,
Ollerup.

Silkeborg Husholdningsscole

Statsanerkendt m. Barneplejeafd.

Moderne Skole, smukt beliggende. Alm.
og elektr. Køkken, Centralvarme, Bad.
5 Mdrs. kursus beg. 4. Maj. Maaned-
kursus i Barnepleje alene afholdes i
April. Progr. sendes. SYNNØVE LUND

Støt de

sønderjydske

Indsamlinger

og tegn Abonnement paa

,Sønderjydsk

Maanedsskrift'

N. t. L.

Snoghøj Gymnastik-
højscole
Fredericia.

3 Maaneders Sommerscole.

5 — Vinterscole.

Skoleplan sendes.

Jørgine Abildgaard. Anna Krøgh.